

Skrivesentre: norske og internasjonale modeller

I de senere år har en rekke europeiske universiteter og høyskoler opprettet støttetilbud for akademisk skriving i form av skrivesentre, etter inspirasjon fra amerikanske *writing centers*. Universitetsbiblioteket (UB) har i 2015 satt i gang forprosjekter med tanke på å opprette et slikt tilbud. Modellen som foreslås (punkt 5) er en lavterskelmodell som kan utvikles til å omfatte flere funksjoner. Forslaget baserer seg på erfaringer gjort ved UiO og andre universiteter og høyskoler.

1. Bakgrunn

Faglig skriving har i de senere år fått økt oppmerksomhet innenfor en rekke fagmiljøer, i grunnopplæringen så vel som i høyere utdanning. Mange europeiske universiteter og høyskoler har opprettet ulike støttetilbud for studenter i form av skrivesenter, læringscenter eller lignende. Her fins det flere ulike modeller, ofte med bakgrunn i lokale tradisjoner og historiske forhold. Når det gjelder skrivesentre etter «klassisk» amerikansk modell (*writing center*) i Europa, er Tyskland et godt eksempel. Flere av dagens skrivesentre har vokst fram på «organisk» vis, med utspring i enkeltpersoners initiativer, da gjerne i tilknytning til engelskfaget eller andre språkfag. I dag ser vi at stadig flere skrivesentre organiserer seg med formell – og ofte fysisk – tilknytning til UH-bibliotekene.

I Norge har utviklingen vært litt langsommere enn i en del andre europeiske land, men det er per i dag skrivesentre ved UiB (ved Bibliotek for HF-fakultetet), UiT (ved Fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning), NMBU (ved biblioteket) og HiOA (Studieverkstedet ved Læringscenteret). Flere læresteder er også i gang med forprosjekter (for eksempel HiB). Noen av de norske skrivesentrene er kort beskrevet nedenfor.

Ved UiO har støttetilbudene i akademisk skriving vært spredte og til dels sporadiske. Det har tidligere vært fremmet forslag ved UiO om å opprette et skrivesenter i tilknytning til et språksenter, men dette var et større initiativ som det den gang ikke ble funnet rom for. I dag eksisterer det et relativt omfattende tilbud for minoritetsspråklige studenter ved UV-fakultetet, som beskrives nedenfor. Øvrige støttetilbud har gjerne vært avhengig av enkeltpersoners initiativ.

2. Ulike skrivesentremodeller

Skrivesentre kan organiseres på ulike måter. Den klassiske modellen kommer fra USA, der de aller fleste universiteter har et *writing center*. De tidligste skrivesentrene i USA er fra 1930-tallet. Skrivesentrene i Europa er av nyere dato. I 1998 ble The European Writing Centers Association opprettet. Det fins mange skrivesentre i Tyskland, Storbritannia, Sverige og nå også i Norge.

Et skrivesenter har ofte bare én fast ansatt person. Denne personen administrerer senteret og gir opplæring til senterets skrivehjelpere (*writing tutors*). Dette er enten profesjonelle akademikere (*professional tutors*) eller viderekomne studenter med interesse for akademisk skriving, som arbeider noen timer per uke (*peer tutors*). Skrivehjelperne har opplæring i å veilede på akademisk tekst, og følges opp gjennom samtaler og felles møter (ukentlig).

I åpningstiden kan studenter komme og få veiledning på egne tekster. Skrivesenterets leder/administrator holder også skrivekurs i egne lokaler eller på fakultetene. Som regel er det også forskning knyttet til skrivesentrene. Veiledningen som tilbys, retter mot tekstlige faktorer som

komposisjon, struktur, klarhet, kommunikasjon, språkbevissthet og skriveprosess. Tilbakemeldingene følger en mer eller mindre strukturert modell (ofte ved å stille spørsmål). Noen skrivesentre dokumenterer tilbakemeldingene, og bruker dette til å utvikle og forbedre tilbudet. Skrivesentrene tilbyr ikke språkvask eller faglig veiledning.

Skrivesentrene er gjerne veldig mye brukt, og får gjennomgående gode evalueringer av studenter, blant annet som hjelp til å «knekke kodene» for akademisk skriving. Enkelte skrivesentre har rettet seg spesielt mot studenter som har et annet morsmål enn undervisningsspråket. Andre retter seg mot studenter som har spesielle problemer med å skrive, eller mer generelt, med studiesituasjonen. Da snakker vi imidlertid ikke lenger om et skrivesenter i streng forstand, men heller om et *læringscenter* med vekt på studieteknikk, psykososiale faktorer, spesialpedagogikk m.v. Den klassiske skrivesentermodellen er et åpent tilbud for alle studenter. Nedenfor er en kort beskrivelse av de største, norske skrivesentrene.

NMBU: The Writing Centre (tidl. Noragric Writing Centre)

Dette er landets første, og det nærmeste vi kommer et skrivesenter av klassisk modell. Senteret er ledet av én person (førstelektor William Warner) og ansetter p.t. 6 skrivehjelper (*peer tutors*, kalt *writing assistants*) som arbeider 10-14 timer per uke. Senteret ble opprettet for internasjonale studenter som må bruke engelsk, men som har et annet morsmål (ikke norsk), hovedsakelig asiatiske studenter og kvotestudenter. I april 2015 flyttet senteret inn i egne lokaler i biblioteket, og gir nå tilbud til alle studentene ved universitetet, på norsk og engelsk.

Senteret driver systematisk utviklingsarbeid og dokumenterer veiledningssesjonene med dataprogrammet *jing*. Det er et tett samarbeid mellom skrivehjelperne og Warner, som holder skrivekurs i regi av Noragric. Veiledningen følger temaene i kurset, og skrivehjelperne hjelper til med oppgaveretning. Det har så langt vært liten interesse for veiledning fra doktorander og ansatte, ifølge Warner. Senteret driver også en blogg, en nettside og et studenttidsskrift. Se <http://www.nmbu.no/en/students/writing-centre>

HiOA: Studieverkstedet

Studieverkstedet startet som et skrivesenter, men har utvidet virksomheten til å omfatte hele studiesituasjonen, som studieteknikk, lese- og skrivevansker og psykososiale forhold. Fra 2011 ble Studieverkstedet etablert som et fast tilbud i Læringscenteret, koordinert av Ingunn Nilsen, som er utdannet i norsk som andrespråk. HiOA har som kjent en stor andel minoritetsspråklige studenter. Studieverkstedet gir veiledning i skriving på norsk og engelsk, og har knyttet til seg en spesialpedagog. Veiledningen gis hovedsakelig av «skrivementorer» (sju fordelt på to campuser). Dette er studenter helt ned til tidlig bachelornivå. Veiledningsmodellen består av at skrivementorene stiller spørsmål – de har ikke lov til å gi råd. Studieverkstedet har nylig flyttet inn i et eget, nybygd lokale inne i Læringscenteret.

<http://www.hioa.no/LSB/Studieverkstedet-hjelper-deg-aa-skrive>

UiB, det humanistiske fakultet

Ved Universitetet i Bergen åpnet Senter for akademisk skriving høsten 2014, i tilknytning til Det humanistiske fakultet og Institutt for filosofi og førstesemesterstudier (ex.fac). Dette senteret benytter faglige ansatte (*professional tutors*) og har åpent to dager i uka. Veiledningstilbudet er noe

mer omfattende enn ved sentrene som benytter studentveiledere. Blant annet brukes verktøy fra Søk&Skriv aktivt i veiledningen. Se <http://www.uib.no/hf/31007/akademisk-skrivesenter>

UiT: The Writing Centre at Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Åpnet i 2012, tilknyttet ett fakultet, tilbyr undervisning i akademisk skriving på engelsk ved fagansvarlige. Senteret har én ansatt (med kompetanse i engelsk språk) som organiserer skrivekurs for studenter og ansatte på ulike nivåer. Fakultetet har en stor andel utenlandske studenter.

http://uit.no/om/enhet/artikkel?p_document_id=313545&p_dimension_id=88147&p_menu=42374

3. Eksisterende tilbud ved UiO

Universitetsbiblioteket er kjent med at det gis skrivetrening ved en rekke emner, som regel knyttet til prosjektoppgaver, bacheloroppgaver og lignende. Hvorvidt skriving blir ansett å være en del av faget, eller en ekstraoppgave, varierer selvsagt. En utfordring som har blitt tydelig i de senere år, er at en del studenter har behov for ekstra skrivehjelp når de begynner i høyere utdanning, spesielt studenter med minoritetsspråklig bakgrunn. Dette erfares blant annet av MiFA (Mangfold i Fokus i Akademia, ved Avdeling for fagstøtte). I 2014 utgjorde gruppen minoritetsspråklige studenter ved UiO 13,6 % eller ca 3 500. Andelen minoritetsspråklige studenter kan forventes å vokse, og det samme gjelder trolig utenlandske/internasjonale studenter. En annen studentgruppe som har uttrykt behov for støttetilbud er studenter med lese- og skrivevansker (jf. flere saker i *Universitas*).

I 2011 startet UV-fakultetet i samarbeid med MiFA et støttetilbud (på norsk) for studenter med et annet morsmål. VEILAKAD, som tilbudet heter, ble opprettet som et likestillingsprosjekt rettet spesielt mot minoritetsspråklige, mannlige studenter. Det er nå vedtatt som en fast satsning ved UV-fakultetet. I 2013 var det 48 studenter fordelt på seks «veiledere». Disse var masterstudenter med gode karakterer, men ikke nødvendigvis minoritetsspråklige. Opplæringen av veilederne består av et seminar (ved MiFA) om tverrkulturell kommunikasjon og veilederrollen, men de har hittil ikke fått spesiell opplæring i akademisk skriving. Fordi veiledningen som gis, også har en faglig karakter, er det inngått en avtale med instituttene om hva slags type oppgaver det kan gis veiledning på. Tilbudet har fått svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne, som rapporterer at de har blitt mer bevisst på egne skrivestrategier (jf. evalueringsrapport fra 2013). Studenter ved fakultetet med norsk som morsmål, har gitt uttrykk for at de også ønsker seg et tilbud. Se <http://www.uv.uio.no/studier/admin/veiledning-akademisk-skriving.html>

Institutt for Lærerutdanning og Skoleforskning (ILS) har tidligere hatt et lite, men sterkt miljø for skriveforskning og -undervisning med forgreninger til Institutt for Lingvistiske og Nordiske studier (ILN). Inntil våren 2015 tilbød ILS, i samarbeid med ILN, et skrive- og talekurs åpent for alle studenter (SKRIV1101). Dette kurset, som nå er innstilt, ble blant annet fulgt av minoritetsspråklige studenter fra en rekke fagområder som ønsket å forbedre sin akademiske skriving.

4. Skrivesentre og bibliotek

Tradisjonelt har skriveforskningsmiljøer i Norge (forløperne til skrivesentre) gjerne vært organisert ved enten institutt for nordistikk eller ved lærerutdanningen. Pionerer i Norge er Olga Dysthe ved UiB, Torlaug Løkensgard Hoel ved NTNU og Frøydis Hertzberg ved UiO, som alle var ansatt ved lærerutdanning eller institutter for pedagogikk. Skriveforskerne Jonsmoen og Greek (HiOA) mener at plassering ved biblioteket er den gunstigste dersom man ønsker å nå hele organisasjonen.

Internasjonalt ser man også at skrivesentrene gjerne starter ved et institutt eller en avdeling, for senere å samlokaliseres med biblioteket.

Noen utfordringer ser ut til å gå igjen i de fleste land, som at skrivesentrene strever med å få forståelse for hva de driver med. Sentrene kan bli betraktet som en konkurrent til den faglige virksomheten, eller bare et sted å sende besvarelsen for korrektur. Disse problemene ser imidlertid ikke ut til å hindre at man når målgruppen, studentene: Skrivesentrene er gjennomgående mye besøkt og har fornøyde brukere.

Jonsmoen og Greek understreker at skrivepedagogikk er en bestemt kompetanse, og at skrivesentrene bør ledes av personer med kompetanse i skriveveiledning. Forskning er også ønskelig for å videreutvikle og forbedre virksomheten. Etter MIFAs syn er det dessuten viktig å gi tilbakemelding til fakultetene om hvilke problemer studentene har, slik at studentene får oppfølging i undervisningen. Det fins en rekke studier som understreker fordelene ved at bibliotek og skrivesenter kommuniserer og samarbeider med hverandre, da oppgavene er utfyllende og målgruppen i stor grad overlappende. For eksempel bør det være sammenheng mellom skriveveiledning og generell biblioteksveiledning, som kurs i litteratursøk og referansebehandling.

5. Skrivesenter ved UB – forprosjekt og organisering

Den mest aktuelle arbeidsmodellen for Universitetet i Oslo er én-til-én-veiledning med studenter som skrivehjelpere (*peer tutor*-modellen). Senteret bør ha et eget lokale som egner seg til slik veiledning. Åpningstiden kan i begynnelsen være 2–3 dager per uke, med timebestilling og/eller dropp inn. Terskelen for å oppsøke skrivesenteret bør være lavest mulig. Dette er en modell som er enkel å administrere, og som ikke krever altfor store personalressurser.

Skrivesenterets koordinator trener og følger opp skrivehjelperne, og tilbakemeldingene følger bestemte kriterier (struktur, klarhet, språk mv). Skrivesenteret skal verken tilby faglig veiledning eller korrektur/språkvask. Det er også viktig å ha kompetanse på tverrkulturell kommunikasjon og utfordringer knyttet til studenter med minoritetsbakgrunn og utenlandske/internasjonale studenter. Her er MiFA en viktig ressurs. Dersom det skulle bli behov for å differensiere, vil bachelorstudenter ha forrang. Skrivesenteret bør også ta sikte på å utvikle et tilbud på engelsk, og knytte til seg relevant kompetanse.

Samarbeid med fakultetene for å utvikle tilpassede opplegg vil være viktig, for eksempel for å kunne tilby *skrivekurs* som gir studiepoeng. Kortere kurs uten poeng kan arrangeres ved UB, på samme måte som eksisterende kurs i Endnote og litteratursøk. Skrivesenteret bør i det hele tatt legge stor vekt på å integrere akademisk skriving med andre av bibliotekets tjenester – fysiske og elektroniske. Lokaler og øvrig infrastruktur (pc-er og web-tjenester) finnes i Georg Sverdrups hus. I perioden med forprosjekter bidrar UB med en halv stilling for å koordinere aktivitetene. På lengre sikt bør det økonomiske ansvaret for skrivesenteret deles mellom fakultetene.

UB har i høst igangsatt ulike skrivepedagogiske prosjekter i samarbeid med Farmasøytisk institutt, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi (SGO1003), Fagområdet for universitetspedagogikk og ILS. Formålet med forprosjektene er å skaffe kunnskap om studentenes behov for veiledning i akademisk skriving, for å kunne utvikle en lokalt tilrettelagt skrivesentermodell. Arbeidet med forprosjektene ledes av førstebibliotekar og skrivepedagog Ingerid S. Straume. Straume har doktorgrad i pedagogikk og erfaring som faglitterær forfatter, veileder og kursholder i akademisk skriving. I 2012-13 var hun med å utvikle nettstedet Søk & Skriv www.sokogskriv.no, og hun har undervist SKRIV1101 ved ILS (H-2014).

Flere forprosjekter ønskes velkommen for vårsemesteret 2016.